

**PRZEWODNIK I PROGRAM NAUCZANIA PRZEDMIOTU FAKULTATYWNEGO
NA WYDZIALE LEKARSKIM I
dla STUDENTÓW 5 ROKU STUDIÓW**

1. NAZWA PRZEDMIOTU

Fakultet dla osób uczestniczących w wykonywaniu procedur na zwierzętach

2. NAZWA JEDNOSTKI (jednostek) realizującej przedmiot:

Laboratorium Badań Środowiskowych, Katedra i Zakład Toksykologii, Wydział Farmaceutyczny

3. Adres jednostki odpowiedzialnej za dydaktykę:

• Adres: ul. Dojazd 30, 60-631 Poznań   • Tel. /Fax: 61 847 30 81   • Strona www: www.toksykologia.ump.edu.pl   • E-mail: eflorek@ump.edu.pl

4. Kierownik jednostki: Laboratorium Badań Środowiskowych

• prof. dr hab. Ewa Florek

5. Osoba zaliczająca przedmiot w E-indeksie z dostępem do platformy WISUS

• prof. dr hab. Ewa Florek

6. Osoba odpowiedzialna za dydaktykę na Wydziale Lekarskim I z dostępem do platformy WISUS (listy studentów) (koordynator przedmiotu) :

• Nazwisko imię: prof. dr hab. Florek Ewa   • Tel. kontaktowy: 61 847 20 81   • Możliwość kontaktu - konsultacje (dni, godz., miejsce): Laboratorium Badań Środowiskowych, Katedra Toksykologii, Poznań, ul. Dojazd 30   • E-mail: eflorek@ump.edu.pl   • Osoba zastępująca: -   • Kontakt: -

7. Miejsce przedmiotu w programie studiów:**Rok: 5****Semestr: zimowy - 9****8. Liczba godzin ogółem : 30****liczba pkt. ECTS: 2**

Jednostki uczestniczące w nauczaniu przedmiotu	Semestr zimowy/letni liczba godzin		
	Ć	kategoria	S
Laboratorium Badań Środowiskowych Katedry i	10		20
Razem: 30	10		20

9. Tematyka poszczególnych ćwiczeń i seminariów

Ćwiczenia - Semestr zimowy/letni			
Tematyka ćwiczeń		Osoba odpowiedzialna	SALA
Ćwiczenie 1.	Metody i procedury obchodzenia się ze zwierzętami przeznaczonymi do wykorzystania w procedurach dostosowane do danego gatunku	Dr n. farm. Marta Napierała	Zwierzętarnia – pokój zabiegowy
Ćwiczenie 2.	Znieczulenie i metody uśmierzania bólu	Dr n. farm. Marta Napierała	Zwierzętarnia – pokój zabiegowy
Ćwiczenie 3.	Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy ze zwierzętami przeznaczonymi do	Prof. dr hab. Ewa Florek	Zwierzętarnia – pokój zabiegowy

	wykorzystania w procedurach		
Ćwiczenie 4.	Normy utrzymywania zwierząt doświadczalnych (środowisko, klatki, pasze) i wzbogacanie ich środowiska. Codzienna opieka nad zwierzętami	Prof. dr hab. Ewa Florek	Zwierzętarnia – pokój zabiegowy

Seminaria - Semestr zimowy/letni			
Tematyka seminariów		Imię i nazwisko osoby prowadzącej zajęcia	SALA
Seminarium 1.	Podstawy anatomii i fizjologii zwierząt przeznaczonych do wykorzystania w procedurach	Dr n. farm. Marta Napierała	Biblioteka – Katedra Toksykologii
Seminarium 2.	Argumenty za i przeciw wykorzystaniu zwierząt do celów naukowych lub edukacyjnych. Zasady etyczne postępowania ze zwierzętami	Prof. dr hab. Ewa Florek	Biblioteka – Katedra Toksykologii
Seminarium 3.	Przygotowanie zwierząt do procedury. Podstawowe rodzaje zachowania zwierząt	Prof. dr hab. Ewa Florek	Biblioteka – Katedra Toksykologii
Seminarium 4.	Rozpoznawanie właściwych dla poszczególnych gatunków zwierząt przeznaczonych do wykorzystania w procedurach oznak dystresu, bólu i cierpienia. Wpływ środków anestetycznych i przeciwbólowych na wynik doświadczenia	Dr n. farm. Marta Napierała	Biblioteka – Katedra Toksykologii

Seminarium 5.	Metody uśmiercania zwierząt, stosowanie wczesnego i humanitarnego zakończenia procedury	Dr n. farm. Marta Napierała	Biblioteka – Katedra Toksykologii
Seminarium 6.	Obowiązujące przepisy krajowe w zakresie ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych. Komisje etyczne do spraw doświadczeń na zwierzętach	Prof. dr hab. Ewa Florek	Biblioteka – Katedra Toksykologii
Seminarium 7.	Hodowla zwierząt przeznaczonych do wykorzystania w procedurach z uwzględnieniem biologii gatunku oraz genetyki	Prof. dr hab. Ewa Florek	Biblioteka – Katedra Toksykologii

REGULAMIN ZAJĘĆ:

Studenci są zobowiązani do aktywnego udziału we wszystkich zajęciach. Odrabianie zajęć (w przypadku nieobecności spowodowanej ważną przyczyną) po uzgodnieniu z Koordynatorem fakultetu. Podstawą zaliczenia przedmiotu jest obecność i aktywny udział we wszystkich zajęciach oraz zaliczenie egzaminu pisemnego (testowy).

PROGRAM ZAJĘĆ:

Zgodnie z podanymi powyżej tematami seminariów oraz ćwiczeń.

PROGRAM NAUCZANIA:

Wymagania wstępne: znajomość podstaw anatomii i fizjologii zwierząt laboratoryjnych, świadomość etycznego postępowania w pracy ze zwierzętami wykorzystywanymi jako model badawczy.

Przygotowanie do zajęć: wiedza dotycząca codziennej opieki nad zwierzętami laboratoryjnymi wraz z normami związanymi z ich przetrzymywaniem, znajomość przepisów prawnych regulujących ochronę zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych.

Wymagania końcowe: znajomość zagadnień omawianych podczas seminariów i ćwiczeń.

10. Kryteria zaliczenia przedmiotu: zaliczenie, egzamin teoretyczny i praktyczny

Zaliczenie – kryterium zaliczenia: Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest zdanie pomyślnie pisemnego egzaminu (testowy).

11. Literatura:

Zalecana literatura:

1. Szarek J., Szweda M., (red): Zwierzęta laboratoryjne. Patologia i użytkowanie. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 2013
2. Sadowski B.: Biologiczne mechanizmy zachowania się ludzi i zwierząt. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016
3. Buer H., Palzer A.: Techniki pracy ze zwierzętami użytkowymi. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2016

Literatura uzupełniająca:

1. Dyrektywa parlamentu Europejskiego i Rady 2010/63/UE z dnia 22 września 2010 r. w sprawie ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych.
2. Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych.

3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2015 r. w sprawie informacji dotyczących zwierząt wykorzystywanych w procedurach (Dz. U. poz. 1934).
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie wykazu zwierząt z rzędu naczelných niestanowiących potomstwa zwierząt z rzędu naczelných hodowanych w niewoli (Dz. U. poz. 619).

12. SYLABUS (proszę wypełnić wszystkie pola w tabeli)

 WYDZIAŁ LEKARSKI I						
Nazwa kierunku	Lekarski		Poziom i tryb studiów	jednolite studia magisterskie	stacjonarne	
Nazwa przedmiotu	Fakultet dla osób uczestniczących w wykonywaniu procedur na zwierzętach		Punkty ECTS	2 pkt.		
Jednostka realizująca, wydział	Laboratorium Badań Środowiskowych, Katedra i Zakład Toksykologii, Wydział Farmaceutyczny					
Koordynator przedmiotu	Prof. dr hab. Ewa Florek	Osoba zaliczająca	Prof. dr hab. Ewa Florek			
Rodzaj przedmiotu	Fakultatywny	Semestr 9	Rodzaj zajęć i liczba godzin	wykłady	Seminaria 20	Ćwiczenia 10
Obszar nauczania	Obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu OM2, OP2A Studenci 5 roku – Wydział Lekarski I – semestr 9					
Cel kształcenia	Zasadniczy cel kształcenia stanowi promowanie najwyższego poziomu badań naukowych z wykorzystaniem zwierząt laboratoryjnych, a w szczególności: podnoszenie wiedzy o ich hodowli, utrzymaniu, dobrostanie i użytkowaniu na cele eksperymentalne i edukacyjne. W realizacji tego zamierzenia niezbędna jest wiedza na temat przestrzegania zasad humanitarnego traktowania zwierząt użytkowanych w badaniach naukowych, zaleceń dotyczących ich eutanazji, respektowania zasad etycznych i odpowiedzialności naukowej. Szczęólnego znaczenia nabiera także znajomość przepisów prawa polskiego dotyczącego zwierząt doświadczalnych i osób					

	przeprowadzających doświadczenia na zwierzętach, Komisji Etycznych ds. Doświadczeń na Zwierzętach oraz dokumentacji niezbędnej do wykonywania doświadczeń.
Treści programowe	<p>Seminaria</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawy anatomii i fizjologii zwierząt przeznaczonych do wykorzystania w procedurach. 2. Argumenty za i przeciw wykorzystaniu zwierząt do celów naukowych lub edukacyjnych. Zasady etyczne postępowania ze zwierzętami. 3. Przygotowanie zwierząt do procedury. Podstawowe rodzaje zachowania zwierząt. 4. Rozpoznawanie właściwych dla poszczególnych gatunków zwierząt przeznaczonych do wykorzystania w procedurach oznak dystresu, bólu i cierpienia. Wpływ środków anestetycznych i przeciwbólowych na wynik doświadczenia. 5. Metody uśmiercania zwierząt, stosowanie wczesnego i humanitarnego zakończenia procedury. 6. Obowiązujące przepisy krajowe w zakresie ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych. Komisje etyczne do spraw doświadczeń na zwierzętach. 7. Hodowla zwierząt przeznaczonych do wykorzystania w procedurach z uwzględnieniem biologii gatunku oraz genetyki.
	<p>Ćwiczenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metody i procedury obchodzenia się ze zwierzętami przeznaczonymi do wykorzystania w procedurach dostosowane do danego gatunku. 2. Znieczulenie i metody uśmiercania bólu. 3. Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy ze zwierzętami przeznaczonymi do wykorzystania w procedurach. 4. Normy utrzymywania zwierząt doświadczalnych (środowisko, klatki, pasze) i wzbogacanie ich środowiska. Codzienna opieka nad zwierzętami.
	Inne
Formy i metody dydaktyczne	<p>Seminaria: przekazywanie wiedzy, nauczanie pojęć – uczy myślenia logicznego, twórcze rozwiązywanie problemów, współpraca wykładowca-student. Metoda nauczania programowa (w oparciu o program nauczania) i problemowa (metody aktywizujące). Prezentacje multimedialne.</p> <p>Ćwiczenia: wykorzystywanie praktycznej metody nauczania pozwalającej studentowi zapoznanie się z procedurami obchodzenia się ze zwierzętami laboratoryjnymi. Współpraca prowadzący ćwiczenie-student. Obowiązkowe jest prowadzenie zeszytu.</p>

Forma i warunki zaliczenia	Zaliczenie pisemne – testowe.	
Literatura podstawowa	<p>1.Szarek J., Szweda M., (red): Zwierzęta laboratoryjne. Patologia i użytkowanie. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 2013</p> <p>2.Sadowski B.: Biologiczne mechanizmy zachowania się ludzi i zwierząt. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016</p> <p>3.Buer H., Palzer A.: Techniki pracy ze zwierzętami użytkowymi. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2016</p>	
Literatura uzupełniająca	<p>1.Dyrektywa parlamentu Europejskiego i Rady 2010/63/UE z dnia 22 września 2010 r. w sprawie ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych.</p> <p>2.Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych.</p> <p>3.Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2015 r. w sprawie informacji dotyczących zwierząt wykorzystywanych w procedurach (Dz. U. poz. 1934).</p> <p>4.Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie wykazu zwierząt z rządu naczelných niestanowiących potomstwa zwierząt z rządu naczelných hodowanych w niewoli (Dz. U. poz. 619).</p>	
Numer efektu kształcenia	Efekty kształcenia	Odniesienie do kierunkowych efektów kształcenia
E_W01	Wykazuje znajomość podstaw anatomii i fizjologii zwierząt laboratoryjnych.	K_W01 K_W02 K_W03
E_W02	Ma wiedzę na temat behawioryzmu zwierząt różnego gatunku.	K_W01 K_W19
E_W03	Posiada pogłębioną wiedzę na temat codziennej opieki nad zwierzętami laboratoryjnymi wraz z normami związanymi z ich przetrzymywaniem.	K_W15 K_W16
E_W04	Posiada wiedzę dotyczącą wpływu stosowanych środków anestetycznych i przeciwbólowych na wynik eksperymentu.	K_W07 K_W08
E_W05	Zna zalecenia dotyczące eutanazji zwierząt doświadczalnych oraz kategorie dotkliwości procedur.	K_W15 K_W16
E_W06	Posiada wiedzę na temat przepisów prawnych regulujących ochronę zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych.	K_W21
E_W07	Ma pogłębioną wiedzę dotyczącą funkcjonowania Komisji Etycznych ds. Doświadczeń na Zwierzętach.	K_W21

E_W08	Zna podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z realizowaniem eksperymentów z wykorzystaniem zwierząt.	K_W20
E_U01	Potrafi zaplanować doświadczenie z wykorzystaniem zwierząt laboratoryjnych.	K_U04
E_U02	Posiada umiejętność pracy ze zwierzętami różnego gatunku.	K_U01 K_U04
E_U03	Potrafi skompletować dokumenty niezbędne do uzyskania zgody Komisji Etycznej ds. Doświadczeń na Zwierzętach na przeprowadzenie eksperymentu z udziałem zwierząt laboratoryjnych.	K_U04 K_U07
E_U04	Wykazuje umiejętność krytycznej analizy uzyskanych wyników eksperymentu z wykorzystaniem zwierząt laboratoryjnych.	K_U03 K_U05 K_U06 K_U08
E_U05	Stosuje niezbędne procedury służące przygotowaniu zwierząt do udziału w eksperymencie.	K_U01 K_U04
E_U06	Biegłe wykorzystuje polsko- i anglojęzyczną literaturę niezbędną do prawidłowego zaplanowania eksperymentu.	K_U02 K_U03 K_U13
E_K01	Posiada świadomość etycznego postępowania w pracy ze zwierzętami wykorzystywanymi jako model badawczy.	K_K06 K_K07 K_K09
E_K02	Wykazuje odpowiedzialność za dobrostan wykorzystywanych w eksperymencie zwierząt.	K_K06
E_K03	Kontynuuje naukę przez całe życie zawodowe w celu stałego uaktualniania wiedzy i umiejętności.	K_K01 K_K02 K_K04
E_K04	Potrafi współpracować z przedstawicielami innych zawodów medycznych.	K_K08
Nakład pracy studenta Nakład pracy studenta związany z zajęciami wymagającymi bezpośredniego udziału nauczyciela		Liczba godzin 30
Data opracowania sylabusu: 14 lipca 2017 r.		Osoba przygotowująca sylabus: Prof. dr hab. Ewa Florek

13. Podpis osoby odpowiedzialnej za nauczanie przedmiotu lub koordynatora

Prof. dr hab. Ewa Florek

14. Podpisy osób współodpowiedzialnych za nauczanie przedmiotu (w przypadku przedmiotów koordynowanych)

UWAGA: wszystkie tabele i ramki można powiększyć w zależności od potrzeb.